

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

молодых специалистов в Донецком регионе. Определена система мероприятий и создание механизма развития рынка труда молодежи, которые приблизят реальный бизнес в программы обучения.

Ключевые слова: работодатели, высшие учебные заведения, молодые специалисты, бизнес, рынок труда, трудовой потенциал.

SUMMARY

The paper gives recommendations on forming relationships employers and universities for employment of young specialists in the Donetsk region. The system measures and establish a mechanism for the development of the labor market of young people who bring closer to the real business training programs.

Keywords: employers, higher education institutions, young professionals, business, labor market, employment potential.

УЧАСТЬ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИХ ПАЛАТ У РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ КРАЇНИ

Чижиков Г.Д., д.е.н., Президент Донецької ТПП

Постановка проблеми. Торгово-промислові палати являють собою одну з форм об'єднання торгово-промислових кіл, яка працює в системі «бізнес для бізнесу» і націлена на з'ясування становища в торгівлі та промисловості, пошук ринків збуту, розробку комплексу послуг для підтримки бізнесу, сприяння налагодженню та розвитку міжнародних зв'язків. У світовій практиці державні та приватні торгово-промислові палати набули значного розвитку. В Україні не зважаючи на вже сформовані ринкові передумови рівень раціонального використання торгово-промислових палат, особливо у сфері розвитку малого та середнього бізнесу, залишається досить низьким.

Аналіз основних досліджень і публікацій. На жаль, незважаючи на тривале функціонування торгово-промислових палат і практичне надання ними широкого спектру послуг для підприємців, питання активізації економічної діяльності підприємств шляхом співробітництва з торгово-промисловими палатами досі не має наукового підґрунтя. Серед нечисленних робіт, що присвячені діяльності торгово-промислових палат та їх ролі у розвитку підприємництва, як в Україні, так і закордоном, слід зазначити таких авторів як: Л. Абалкин, В. Афанасьев, Ю. Дмитренко, Ф. Кэррол, М. Лапуста, Е. Майн, Ю. Осипов, Р. Патюрель, Ю. Макогон, А. Блінов, Ю. Філімонов, В. Савченко, В. Федорченко, Э. Хоккен, А. Хоскинг, А. Шулуус, Й. Шумпетер та ін. и др.

Метою статті є обґрунтування підходів щодо визначення місця та оцінки рівня участі торгово-промислових палат в процесі формування та реалізації стратегії розвитку малого та середнього бізнесу країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Торгово-промислові палати існують в усіх розвинених країнах. Поняття «торгова палата» виникло на Заході (у Франції) ще в XVI столітті і було пов'язане із зародженням некомерційних об'єднань, зборів представників ділового світу з метою розробки єдиних правил у торгівлі та виробництві.

Загальні закони розвитку ринкової економіки визначають ідентичність функцій та завдань, що виконуються і використовуються торгово-промисловими палатами. Будучи представниками інтересів груп підприємців з усіх секторів економіки, торгові палати представляють також економічні інтереси своїх країн в цілому. У цьому полягає принципова відмінність палат від галузевих асоціацій підприємств, що замкнуті колом інтересів свого сектора діяльності.

Торгові (або торгово-промислові) палати тісно співпрацюють з органами влади в галузі формування економічної політики та соціального партнерства. Беручи активну участь у процесі прийняття законів та інших рішень, вони користуються правом законодавчої ініціативи, направляють за проектами законів свої висновки, беруть участь у роботі уряду, парламенту та його комісії. Відповідно регіональні та місцеві палати взаємодіють з органами влади регіону, області, міста, беруть участь у прийнятті рішень з питань їх економічного розвитку. При цьому вони виходять не з політичних інтересів яких-небудь партій, а загальних інтересів усього суспільства, що має принципове значення для стійкості економічної політики власних структур.

Світова практика переконливо свідчить про провідну роль національних Торгово-промислових палат у поданні й захисті інтересів підприємців.

Поява та становлення торгово-промислової палати України обумовлена значними історичними подіями, які під час зводили нанівещь успіхи та досягнення в даній сфері. Але з прийняттям Закону «Про торгово-промислові палати в Україні» ситуація в палатівській системі стабілізувалась. В Україні стали діяти 27 регіональних палат, які мали чималий досвід надання учасникам зовнішньоекономічної діяльності різноманітних послуг. Також слід зазначити, що у діяльності торгово-промислових палат (ТПП) України розпочався новий період. Вдалось реформувати систему відповідно до вимог ринкової економіки, налагоджувати співробітництво з палатівськими структурами як близького, так і далекого зарубіжжя.

До отримання України незалежності, торгово-промислові палати не мали практично ніякого впливу на економічну політику держави. На даному етапі розвитку ТПП України співпрацюють з Асоціацією торгово-промислових палат Європи, є членом Асоціації торгово-промислових палат Центральної Європейської Ініціативи, Ділової Ради Чорноморського економічного співробітництва, налагоджено зв'язки з аналогічними національними та регіональними структурами країн світу. Більш міцні зв'язки встановлені на основі багатосторонніх і двосторонніх договорів з палатами 50 держав світу. Торгово-промислова палата України бере участь у створенні змішаних торгових палат, рад, здійснює кроки до відкриття за кордоном своїх представництв. Визнаними у світі інституціями стали Міжнародний комерційний арбітражний суд і Морська арбітражна комісія при ТПП України. На підставі офіційної ліцензії Міжнародна академія фінансів й інвестицій Торгово-промислової палати України здійснює навчання й підвищення кваліфікації фахівців з видачею їм дипломів державного зразка.

Досліджуючи становлення ТПП України та враховуючи організаційно-правові процеси, пов'язані з її розвитком, слід зазначити, що сучасний етап відзначився низкою заходів, направлених на підвищення рівня її правового статусу. Зокрема:

а) прийняття у 1997 році Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні», Постанова Кабінету міністрів від 1 квітня 1999 року «Про підтримку діяльності Торгово-промислових палат»;

б) в абсолютній більшості регіонах відмічено повну підтримку з боку органів виконавчої влади та тісна співпраця з ними;

в) розбудова незалежної компетентної системи ТПП, обумовлює удосконалення торгово-промислової політики України.

Розвиток ринкових відносин в Україні, інтеграція її до СОТ обумовили новітній етап в розвитку торгово-промислових палат. Тому, на сьогодні, одним з головних напрямків діяльності ТПП України є налагодження ділового співробітництва із міжнародними суб'єктами.

Розвиток малого й середнього підприємництва (МСП) - традиційна сфера відповідальності палат СНД. З метою консолідації зусиль й обміну досвідом Радою була прийнята Угода "Про співробітництво торгово-промислових палат держав-учасників СНД у сфері підтримки й розвитку суб'єктів малого й середнього бізнесу".

19 жовтня 2012 року в столиці Таджикистану Душанбе відбулося Десяте Засідання керівників торгово-промислових палат держав-учасників СНД.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

У даний момент торгово-промислової палати країн СНД реально здійснюють вплив на формування нормативної правової бази держав співдружності в області підприємництва й формування інвестиційного клімату. Рада активно займається спрощенням митних процедур, інтеграції в міжнародну систему ІАТА. Палати беруть активну участь у розробці нормативних актів, які відбивають інтереси малого підприємництва й націлені на усунення бар'єрів й обмежень у його діяльності, вносять пропозиції по створенню сприятливого податкового режиму, сприяють бізнесу в пошуку торговельних партнерів й інвесторів закордоном тощо.

Виконком СНД відзначає високу роль торгово-промислових палат у розвитку малого й середнього підприємництва, початок дії Договору про Зону вільної торгівлі СНД. Документ ратифікований шістьма країнами, підприємці яких відзначають, що Договір скасував необхідність біля ста раніше діючих двосторонніх договорів про режим торгівлі окремими групами продукції. Вирішуються питання дистанційного навчання, електронної торгівлі, ведеться робота в рамках угоди по інноваційному розвитку, почала працювати Рада з науково-технічного співробітництва, Координаційна рада з транспортних коридорів, затверджена програма розвитку атомної енергетики. У Ялті пройшов інвестиційний форум СНД.

Вице-президент ТПП України Н.Д. Гавриленко представив проект електронної торгівлі, що розроблена в Україні й запропонована до використання на просторі СНД. Можливість електронних торгів особливо актуальна в контексті формування зони вільної торгівлі на просторі СНД.

Взагалі найбільших успіхів, як відмічають спеціалісти, у реалізації проектів щодо розвитку підприємництва досягли торгово-промислової палати Armenii, Молдови, Російської Федерації та України.

З метою практичної реалізації Угоди Торгово-промислової палата Російської Федерації пропонує свою допомогу й запрошувала на ряд заходів, які були б корисні для представників торгово-промислових палат держав - учасників СНД.

З метою сприяння розвитку малого й середнього виробничого бізнесу в Російській Федерації на основі створення сприятливого середовища для розвитку субконтрактування, впровадження кластерних організаційних технологій для розвитку малого виробничого й науково-виробничого бізнесу на територіях суб'єктів федерації в складі Комітету ТПП РФ з розвитку приватного підприємництва, малого й середнього бізнесу створений підкомітет з розвитку субконтракції й кластерних технологій.

У міжнародній практиці способом організації виробництва з опорою на коопераційну взаємодію малого, середнього й великого бізнесу є субконтракція. Промислові підприємства Росії активно переходять до використання субконтракції для оптимізації виробництва й підвищення конкурентноздатності.

У Російській Федерації, а також на просторі СНД механізм субконтракції часто застосовують малі й середні підприємства для організації власного виробництва. У цьому випадку малі й середні підприємства самостійно роблять тільки вузли, що несуть у собі ключові ноу-хау, і здійснюють фінішну збірку. Всі інші вузли й деталі виробляються на великих підприємствах за субконтрактом. Такий підхід дозволяє малим і середнім підприємствам робити якісну продукцію, не витрачаючи засоби на придбання встаткування, оренду виробничих площ.

Інфраструктурну підтримку розвитку коопераційних зв'язків малого, середнього й великого виробничого бізнесу в Росії здійснюють регіональні центри субконтракції, які діють за підтримкою регіональних органів влади, здійснюють взаємодію із суспільними об'єднаннями підприємств, системою торгово-промислових палат.

Регіональні центри субконтракції застосовують єдині стандарти роботи й інформаційного обміну. Технічною основою для спільної роботи регіональних центрів субконтракції служить інформаційна система субконтракції www.subcontract.ru, що дозволяє швидко й ефективно знаходити постачальників і замовників на території РФ і за її межами. У режимі on-line будь-який зареєстрований постачальник-субконтрактор може ознайомитися із кресленнями й специфікаціями продукції, необхідним обсягом і графіком поставки, вимогами до якості виробу й до постачальника. Переговори із замовником проводяться без посередників.

Ефективність створеної в Росії системи підтримки коопераційних зв'язків малого, середнього й великого бізнесу підтверджується зростанням кількості зареєстрованих користувачів (біля 30%), постійним потоком коопераційних замовлень, створенням й участю в спільній роботі центрів субконтракції в прилеглих державах - Білорусі, Україні, Фінляндії й Латвії.

Найбільшу активність у розвитку коопераційних зв'язків проявляють підприємства промислово розвинених країн СНД - України (458 підприємств) і Білорусі (372 підприємства), також спостерігається помірна активність із боку Республіки Молдова (35 підприємств) і Республіки Казахстан (30 підприємств).

Промислові підприємства Республіки Україна, зацікавлені в налагодженні взаємовигідних коопераційних зв'язків, до 2010 року самостійно реєструвалися в інформаційній системі субконтракції, брали участь у переговорах з потенційними партнерами, цільових заходах щодо розміщення великих замовлень - "біржах субконтрактів". В 2010 році в Україні на базі Донецької обласної ТПП створений центр субконтракції, що забезпечує інфраструктурну підтримку коопераційних зв'язків для підприємств Донецької області. У цей час у проробленні перебуває питання створення центрів субконтракції в інших областях України і їхньої інтеграції в рамках єдиної системи субконтракції.

Разом з тим, стан, темпи й тенденції розвитку малого підприємництва не повною мірою відповідають потребам ринкової економіки й підприємницькому потенціалу громадян у більшості держав - учасників СНД. Існують множинні міждержавні й міжвідомчі бар'єри, що перешкоджають розвитку ділового співробітництва суб'єктів малого підприємництва; необхідно продовжити вдосконалення законодавства, що регулює сферу малого бізнесу; вимагають поліпшення механізмів фінансово-кредитної й майнової підтримки; є резерви для більш ефективного функціонування інфраструктури підтримки малого підприємництва.

Тому підписана Угода про співробітництво ТПП держав - учасників СНД у сфері підтримки й розвитку малого й середнього бізнесу має велике значення.

Висновки. Досвід розвитку світової економіки показує, що в умовах економічної кризи політика, орієнтована на сприяння розвитку малого підприємництва, украй важлива для досягнення збалансованого економічного росту. Малі підприємства різних форм власності вносять свій внесок у нейтралізацію монополізму, допомагають вирішувати соціальні проблеми. Саме на цій базі можна здійснити структурну перебудову економіки. Це наочно демонструють США й держави ЄС, які досягли значних успіхів в економіці, перш за все за рахунок підтримки й розвитку малого й середнього бізнесу.

Торгово-промисловим палатам України варто взяти на себе рішення зазначеної проблеми. Можна виділити деякі переваги Палати в сприянні малому й середньому бізнесу:

- у неї кращий доступ до цільової групи й вона більше знайома із проблемами і потребами підприємств;
- Палата може врівноважувати інтереси державної політики й вимоги малого й середнього бізнесу;
- Палата має зі знання й можливостями для надання практичної допомоги приватному сектору;
- вона менш бюрократична й більше гнучка в прийнятті рішень;
- ділові кола можуть контролювати діяльність Палати;
- Палата через свої контакти з урядом, банками й фінансовими інститутами може ефективно впливати на формування схем для фінансування малих і середніх підприємств;
- постійно контактуючи з підприємствами всього світу за допомогою організації різних ярмарків і виставок, обміну діловими делегаціями, Палата перебуває в набагато кращій позиції, ніж уряд, для забезпечення передачі нових технологій малим і середнім підприємствам;

На думку автора, успішне виконання палатою наступних послуг значно вплине на розвиток малих і середніх підприємств:

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

- пропозиція інформації про поточну економічну ситуацію, нових положеннях законодавства, торговельних можливостях на місцевому й закордонному ринках, про продукцію й новітні технології й інші важливі відомості, що впливають на діяльність і зростання малих і середніх підприємств;
- утворення офісів, що зв'язують малий бізнес і велику промисловість;
- організація зустрічей "покупець-продавець";
- проведення досліджень для малого бізнесу тощо.

Наведене коло можливих послуг Палати для малого підприємництва досить велике, і не всі вони можуть бути необхідні тому або іншому підприємству. Тому, насамперед, Палаті необхідно більш чітко визначитися з набором послуг, що найбільше повно відповідав би потребам її членів.

Крім того, ТПП України також варто вживати заходів з підтримки зовнішньоторговельної діяльності малих підприємств. Сьогодні більшість українських малих підприємств, як правило, не підготовлені для діяльності на зовнішніх ринках, погано розбираються в кон'юктурі конкретних товарних ринків, не мають досвід контрактної роботи. До того ж їхня продукція найчастіше неконкурентоспроможна на закордонних ринках. Крім того, сучасний етап розвитку характеризується низкою особливостей, які в цілому не сприятливі для активного включення малого й середнього підприємництва в міжнародне співробітництво (нестійкий стан української економіки, відсутність господарської стабільності, нерозв'язаність проблем оподаткування, правова неврегульованість багатьох сторін малого бізнесу). У даних умовах зовсім необхідна допомога Палати. При цьому мова йде як про підтримку матеріальними ресурсами з метою освоєння нових технологічних процесів і підняття конкурентоздатності продукції, що (для цього потрібно створювати спеціальні фонди), так і про інформаційне й організаційне забезпечення, що дозволяє підприємцям одержувати вичерпну інформацію про ринкові умови, закордонних партнерів і можливості встановлення стійких зв'язків.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Совет руководителей торгово-промышленных палат государств-участников СНГ. Сборник нормативных документов и справочных материалов / Под ред. Ю.Н. Морозова и др. – Москва, ТПП – Информ. – 2011. – 356 с.
2. Болдир Г.М. Взаємозв'язок функцій підприємств і торгово-промислових палат // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и при-лечения инвестиций: региональный аспект. Сборник научных трудов. - Донецк, 2008. – С. 313-320.
3. Чижиков Г.Д. Участь бизнес-асоциаций в проектировании регионального развития в контексте развития ЗЕД // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и при-лечения инвестиций: региональный аспект. Сборник научных трудов. - Донецк, 2007. – С. 77-88.
4. Офіційний сайт торгово-промислової палати України [Електронний документ]. – Режим доступа. – <http://www.ucci.org.ua>.
5. Офіційний сайт світової мережі торгово-промислових палат [Електронний документ]. – Режим доступа. – <http://www.worldchambers.com>.

РЕЗЮМЕ

Торгово-промышленные палаты представляют собой одну из форм объединения торгово-промышленных кругов, которая работает в системе "бизнес для бизнеса" и нацелена на поиск рынков сбыта, разработку комплекса услуг для поддержки бизнеса, содействие отладке и развитию международных связей. В мировой практике государственные и частные торгово-промышленные палаты приобрели значительное развитие. В статье проведены исследования относительно определения места и оценки уровня участия торгово-промышленных палат в процессе формирования и реализации стратегии развития малого и среднего бизнеса страны. Сделан анализ деятельности торгово-промышленных палат в сфере поддержки развития предпринимательства на просторе СНГ, в том числе и в Украине, выявлены проблемы, которые препятствуют реализации их потенциала и предложены пути их преодоления.

Ключевые слова: торгово-промышленная палата, бизнес-ассоциация, малое и среднее предпринимательство, субконтракция, кластеры, содействие, развитие, поддержка, сотрудничество.

РЕЗЮМЕ

Торгово-промислові палати являють собою одну з форм об'єднання торгово-промислових кіл, яка працює в системі «бізнес для бізнесу» і націлена пошук ринків збуту, розробку комплексу послуг для підтримки бізнесу, сприяння налагодженню та розвитку міжнародних зв'язків. У світовій практиці державні та приватні торгово-промислові палати набули значного розвитку. У статті проведено дослідження щодо визначення місця та оцінки рівня участі торгово-промислових палат в процесі формування та реалізації стратегії розвитку малого та середнього бізнесу країни. Зроблений аналіз діяльності торгово-промислових палат у сфері підтримки розвитку підприємництва на просторі СНД, в тому числі й в Україні, висвітлено проблеми, що перешкоджають реалізації їх потенціалу та запропоновано шляхи їх розв'язання.

Ключові слова: торгово-промислова палата, бізнес-асоціація, мале підприємництво, субконтракція, кластери, сприяння, розвиток, підтримка, співробітництво.

SUMMARY

Trade-industrial chambers present itself one of the forms of the association trade-industrial circle, which works in system "business for business" and it is aimed on searching for sales market, development of the complex of the services for support of the business, assistance to debug and development of the international relationships. In world practical person trade-industrial chambers has gained the significant development. In article it is organized for determinations of the place and estimations level of the trade-industrial chambers participation in process of the shaping and realization to strategies of the development small and average business of the country. It is made analysis to activity trade-industrial chambers in sphere of support of the development enterprise on elbowroom CIS, including in Ukraine, is revealed problems, which prevent the realization of their potential and is offered way their decision.

Key words: trade-industrial chamber, business-association, small enterprise, subcontracting, clusters, assistance, development, support, cooperation.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ ЯК НАПРЯМ ФОРМУВАННЯ ЙОГО МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Шишацький А.В., Голова Донецької облдержадміністрації

Аналіз світового досвіду показує, що в умовах формування інноваційно орієнтованої глобальної економіки зростання конкурентоспроможності регіонів розвинутих країн світу базується на використанні сфери знань і високих технологій, а їх ефективне поєднання гарантує прогресивний розвиток якості життя населення.

Інноваційний розвиток регіонів як важливий чинник їх економічного зростання й формування міжнародної конкурентоспроможності висвітлюється в наукових працях О. Амоші, Л. Антоноук, В. Гесця, М. Чумаченка та інших. Аналіз опублікованих праць із даної проблематики дає підстави дійти висновку, що дослідження напрямів сталого розвитку регіонів країни на засадах інноваційної моделі потребують постійного аналізу й удосконалення відповідно до світових тенденцій.